

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра
(освітній ступінь)

на тему:

**«ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ
РАНЬОГО ВІКУ»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи ДО-21м
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», ОС «магістр»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Примич Яна Юріївна
(прізвище та ініціали студента)

Керівник канд.пед.наук, доц. Черепаня Н.І.
(прізвище та ініціали)

Рецензент канд.пед.наук, доц. Маляр Л.В.
(прізвище та ініціали)

Мукачево – 2019р.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ	8
1.1. Стан проблеми дослідження в педагогічній теорії і практиці	8
1.2. Зміст, методи і специфіка роботи майбутніх вихователів у групах раннього віку	17
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ РАННЬОГО ВІКУ	38
2.1. Стан готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку	38
2.2. Структура і зміст моделі підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку	48
2.3. Реалізація моделі підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку	59
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Радикальна зміна державної політики в освітній сфері призвела до оновлення системи професійної підготовки фахівців, у тому числі і в галузі дошкільної освіти.

Основними завданнями дошкільної освіти є збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини, виховання любові до Батьківщини, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, свідомого ставлення до себе, оточення та навколишнього природного середовища, формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду тощо. Отже, поліпшення якості дошкільної освіти є необхідною умовою для розвитку особистості.

Невід'ємною мовою успішного загального розвитку дитини є набуття нею чуттєвого досвіду в перші три роки життя, адже ранній вік – це період, коли дитина інтенсивно вбирає в себе соціальний досвід людства. Відповідно, одним із завдань професійної освіти є пошук шляхів розвитку і удосконалення системи підготовки педагогічних кадрів для роботи з дітьми раннього віку.

Проблема професійної підготовки кадрів завжди перебувала у центрі педагогічної уваги. У останні роки особлива увага зосереджена на різних аспектах проблеми формування професійної компетентності педагога, що стала предметом досліджень Т.Добутько, І.Зязюна, О.Запесоцького, О.Савченко, С.Сисоевої, Н. Тализіної, Є. Шиянова та ін.

Специфіка роботи майбутніх вихователів у групах раннього віку має характерні особливості, зумовлені психофізіологічними характеристиками особистості дитини даного віку. На ці особливості вказують у своїх дослідженнях вчені: фізіологи (І.Бехтерев, І.Павлов, І.Сеченов, Є.Соколов та ін.), педагоги та психологи (Б.Ананьєв, Л.Артемова, А.Богущ, Л.Венгер, Е.Вільчковський, Н.Гавриш, О.Запорожець, Л.Калуська, О.Кононко, К.Крутий, О.Леонтєв, Г.Ляміна, М.Монтессорі, Т.Піроженко, Т.Поніманська,

В. Шадріков, Є.Радіна, С.Русова, О.Саприкіна, М.Стельмахович, С.Якиманська та ін.), лінгвісти (В.Гвоздєв, М.Красногорський, Ф.Сохін та ін.) та ін.

Якість професійної підготовки педагогів дошкільного фаху зумовлює рівень освіченості і вихованості майбутнього покоління. На цьому акцентують увагу вчені, розглядаючи різні аспекти проблеми удосконалення змісту підготовки фахівців дошкільної освіти та фахового становлення майбутнього вихователя (Л. Артемова, А. Богуш, Г. Беленька, З. Борисова, Н. Голота, Н. Грама, Т. Жаровцева, Н. Денисенко, Е. Карпова, Н. Лисенко, Т.Поніманська та ін.).

Організація професійної підготовки студентів до взаємодії з дітьми раннього віку потребує посиленої уваги, оскільки, як переконливо довели Н.Аксаріна, А.Богуш, М.Кістяковська, Н.Щелованов, «діти раннього віку розвиваються виключно під впливом педагогічних впливів дорослого». Цей період характеризується швидким темпом розвитку дитини. Відсутність, недостатність або односторонність виховних впливів негативно позначаються на розвитку малюків. Нестача спілкування у дітей раннього віку призводить до значної затримки у фізичному і психічному розвитку. Емоційно забарвлена педагогічна взаємодія, необхідна для розвитку дитини, як правило, забезпечує швидкий і позитивний ефект. Внаслідок цього особливого значення набуває цілеспрямована підготовка вихователів до роботи з дітьми раннього віку, що зумовило вибір теми нашого дослідження «Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку».

Мета дослідження - обґрунтувати специфіку підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку.

Об'єкт дослідження - професійна підготовка майбутніх вихователів у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження - процес підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до роботи з дітьми раннього віку.

Відповідно до мети визначено такі завдання дослідження:

1. З'ясувати особливості навчально-виховної роботи вихователя з дітьми раннього віку.

2. Вивчити специфіку професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку.

3. Розробити та перевірити ефективність моделі поетапної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку.

Відповідно до мети та завдань визначено **комплекс основних методів дослідження**: теоретичні - вивчення й аналіз психологічної, педагогічної літератури та навчально-методичних джерел із проблеми дослідження; синтез, порівняння, конкретизація наукової інформації - забезпечили можливість з'ясувати сучасний стан теорії і практики проблеми, систематизувати теоретичні матеріали з обраної теми; емпіричні - узагальнення передового педагогічного досвіду роботи вихователів з дітьми раннього віку; опитування (бесіди, анкетування), тестування, спостереження, педагогічний експеримент; аналіз результатів проведеного дослідження.

База педагогічного дослідження: ЗДО № 20.

Практична значущість дослідження полягає у розробці моделі поетапної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дипломної роботи представлено на III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів», 16-17 травня 2019 р., МДУ, Мукачево.

Публікація. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

У дослідженні представлено теоретичне узагальнення проблеми підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку, що дозволило зробити наступні висновки:

1. Результати вивчення наукової літератури свідчать про важливість зазначеного вікового періоду для формування й розвитку майбутньої особистості, а також впливу дорослих (вихователів, батьків) на цей процес загалом.

Визнання вченими (Н. Аксаріною, Т. Алексеєнко, Н. Виноградовою, О. Кононко, Г. Ляміною, Т. Марковою, М.Щеловановим та ін.) раннього дитинства в житті людини як сенситивного, в умовах якого закладаються першооснови її наступного розвитку, уможливорює однозначне розв'язання питання про залежність формування майбутньої особистості від сформованості педагогічної культури батьків і рівня професійної підготовки педагогів. Науковцями встановлено пряму залежність між потребами дітей раннього віку та реалізацією дорослими функцій (навчальної, виховної, розвивальної, соціалізуючої, взірця для наслідування, джерела емоційного тепла та підтримки). Відсутність у ЗДО та родинному середовищі сприятливого морально-психологічного клімату, відповідних матеріально-побутових умов, медико-гігієнічного догляду, ігнорування вікових та індивідуальних особливостей дитини, незадоволення потреби в любові й опіці можуть спричинити негативні наслідки як для дитини, так і для суспільства.

Основним напрямком роботи з дітьми раннього віку (до 3 років) є забезпечення їх емоційного комфорту під час перебування у закладі дошкільної освіти, створення сприятливих умов для їх психічного і фізичного розвитку. Особлива увага надається розвитку сенсорних почуттів.

Планування навчально-виховної роботи в групах дітей раннього віку за будь-якою діючою програмою принесе очікувані результати лише за

умови диференційованого підходу до вивчення індивідуальних особливостей кожної дитини. Щоб виховна робота в групах раннього віку була ефективною, розвивальною, давала поштовх розкриттю здібностей малюків, заохочувала до пізнання, її варто здійснювати розумно, у певній системі та послідовності, з урахуванням особливостей та рівня розвитку кожної дитини. Основний критерій, яким потрібно керуватися при плануванні освітнього процесу - встановлення зв'язку між змістом занять з різних розділів програми (різних видів) та іншими видами діяльності малюків у повсякденні. Один з найголовніших принципів планування - повторюваність, завдяки чому у дітей раннього віку формується система знань, розвиваються сенсорні та пізнавальні здібності. Отже, складаючи перспективне планування, потрібно дотримуватися комплексного підходу, інтеграції видів діяльності та повторюваності матеріалу.

2. Одним із напрямів удосконалення підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є професійна спрямованість змісту нормативних навчальних дисциплін з урахуванням особливостей роботи з дітьми раннього віку. Означену умову варто реалізовувати шляхом оптимального вибору форм, методів навчання, а також через систематизацію та професійну спрямованість змісту нормативних навчальних дисциплін як основи теоретичної і практичної підготовки майбутніх педагогів; урахування особливостей роботи з дітьми раннього віку під час викладання навчальних дисциплін; активізацію навчально-пізнавальної та навчально-дослідницької діяльності студентів; співтворчу суб'єкт-суб'єктну взаємодію викладача зі студентами; урахування індивідуальних особливостей і можливостей студентів; створення креативного середовища для розвитку творчості студентів у самостійній та колективній діяльності; належне інформаційно-методичне забезпечення підготовки шляхом інтегрування змісту нормативних навчальних дисциплін.

У підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з дітьми раннього віку визначальним є міждисциплінарний підхід, що передбачає

інтегрування знань, отриманих у процесі опанування нормативних навчальних дисциплін та практичних умінь, отриманих під час проходження педагогічної практики як узагальню вальної ланки підготовки. Таке поєднання сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх педагогів, глибшому усвідомленню і закріпленню знань щодо педагогічної роботи в групах дітей раннього віку.

Вивчаючи сучасну професійну підготовку студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» до роботи з дітьми раннього віку, ми з'ясували той факт, що рівень готовності студентів до роботи з дітьми раннього віку низький: відсутня особистісно-орієнтоване взаємодія студентів з дітьми, використовується регламентоване, авторитарно-формальне ставлення до маленьких дітей, що не відповідає фізіологічним і психологічним потребам дітей раннього віку.

В ході анкетування працюючих вихователів ЗДО та студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», батьків, бесід з ними, з'ясувалося, що в цілому усі вони цікавляться проблемами виховання дітей раннього віку, але аналіз їх відповідей дозволяє говорити про невисокий рівень їх готовності до роботи з дітьми раннього віку. Відомості, отримані в результаті анкетування, дозволяють оцінити рівень готовності вихователів ЗДО та студентів до роботи з дітьми раннього віку як недостатній.

3. Пошук шляхів удосконалення професійної підготовки фахівців дозволив нам виділити один з підходів до вирішення даної проблеми - моделювання педагогічної діяльності в навчальному процесі.

Пропонована нами модель сприяє розвитку у студентів стійкого інтересу до професійної діяльності в роботі з дітьми раннього віку, розуміння зв'язку науки і практики, пробудженню впевненості у можливості організації власного педагогічного досвіду з виховання та навчання дітей раннього віку не тільки в ЗДО, але і в інших освітніх установах. Виходячи з поставлених цілей даної моделі, ми доповнили, конкретизували і розширили за змістом

перелік основних видів діяльності (освітньо-виховна, навчально-методична, соціально-педагогічна та культурно-просвітницька).

Модель професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку, реалізована нами в навчанні, сприяла активній пізнавальній діяльності студентів та підвищенню рівня готовності студентів до роботи з дітьми раннього віку. Вона послужила засобом формування і розвитку у них рефлексивного і творчого педагогічного мислення; сприяла більш глибокому і міцному засвоєнню психолого-педагогічних понять; створила умови для здійснення професійної діяльності; сприяла формуванню умінь і навичок, готовності до взаємодії з дітьми раннього віку, що в кінцевому підсумку сформувало компетентного фахівця, його особистість.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>